

DE VLUCHT VAN DE NACHTEGAAL

Een toneelspel in 17 scènes

door

DIRK MEESENS

TONEELFONDS J. JANSSENS B.V. – 2000 Antwerpen

Tel: 03 366 44 00

E-mail: bestellen@toneelfonds.be

Website: www.toneelfonds.be

VOORWAARDEN

Alle amateurverenigingen die het stuk: **DE VLUCHT VAN DE NACHTEGAAL** gaan opvoeren, dienen in alle programmaboekjes, posters, advertenties, Facebook en eventuele andere publicaties de volledige titel(s) en naam van de oorspronkelijke auteur: **DIRK MEESENS** te vermelden.

De naam van de auteur moet verschijnen op een aparte regel, waar geen andere naam wordt genoemd.

Direct daarop volgend de titel van het stuk.

De naam van de auteur mag niet minder groot zijn dan 50% van de lettergrootte van de titel.

U dient tevens te vermelden dat u deze opvoering mag geven met speciale toestemming van Toneelfonds J. Janssens bv.

Wettelijk depot D/2025/0220/022
ISBN 9789038518046

Copyright: © 2025 Toneelfonds J. Janssens bv

Internet: www.toneelfonds.be
E-mail: bestellen@toneelfonds.be

Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, verfilming, video opname, internet vertoning (YouTube e.d.) of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van TONEELFONDS JANSSENS te Antwerpen.

Het is niet toegestaan de tekst te wijzigen en/of te bewerken zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van TONEELFONDS JANSSENS te Antwerpen.

Tekst- en datamining voor gebruik en training van kunstmatige intelligentie is uitdrukkelijk niet toegestaan. All rights reserved, including those for tekst- and datamining for AI training and simular technologies

Vergunning tot opvoering van dit toneelwerk moet worden aangevraagd bij **TONEELFONDS JANSSENS te Antwerpen**

Telefoon 03 366 44 00

Website: www.toneelfonds.be

Email: rechten@toneelfonds.be

IBAN: BE37 3631 4081 3728 BIC: BBRUBEBB

Geen enkele andere instantie dan TONEELFONDS JANSSENS heeft de bevoegdheid genoemde rechten van u te claimen, of te innen.

Auteursrechten betekenen het honorarium (loon!) voor de auteur van wiens werk door u gebruik wordt gemaakt!

Auteursrechten moeten betaald worden voor elke voorstelling, dus ook voor try-outs, voorstellingen in/voor zorginstellingen, scholen e.d.

Aanvraag vergunning tot opvoering:

Aankoop van minimaal 15 tekstboekjes bij de uitgever.

Gebruik bij voorkeur de aanvraag module op www.toneelfonds.be.

Zie ook de brief, welke u bij aankoop van de scripts heeft ontvangen (tevens bewijs van aankoop tekstboekjes bij uitgever), of informeer ons via de mail/per post. Bij vragen kunt u bij ons informeren. Uw aanvraag dient tenminste **vier weken voor de eerste opvoering** in bezit te zijn van Toneelfonds Janssens. Eventueel extra voorstellingen dienen uiterlijk 1 dag voor de dag van de opvoering te worden aangegeven.

U krijgt daarop de nota toegestuurd. Na betaling wordt u de vereiste vergunning toegestuurd.

Aanvraag vergunning tot HER-opvoering(en):

1. Gebruik bij voorkeur de aanvraag module op www.toneelfonds.be of via de mail/per post met uw gegevens naar Toneelfonds Janssens. Uw aanvraag dient tenminste **vier weken voor de eerste opvoering** in bezit te zijn van Toneelfonds Janssens

2. U krijgt daarop de nota toegestuurd. Na betaling wordt u de vereiste vergunning toegestuurd.

Opvoeringen zonder vergunning zijn niet toegestaan en strafbaar op grond van de Auteurswet 1912. Zij worden gerechtelijk vervolgd, terwijl de geldende rechten met 100% boete worden verhoogd. Het tarief wordt met boete verhoogd voor opvoeringen waarvoor geen toestemming werd aangevraagd binnen vier weken voorafgaand aan de voorstelling. Algemene voorwaarden zie www.toneelfonds.be.

Het is verboden gebruik te maken van gekregen, geleende, gehuurde of van anderen dan de uitgever gekochte tekstboekjes.

Rechten NEDERLAND: I.B.V.A. HOLLAND BV, afd. Auteursrechten, Postbus 363, 1800 AJ Alkmaar Telefoon (072) 5112135 – info@ibva.nl. Geen enkele andere instantie heeft de bevoegdheid genoemde rechten van u te claimen, of te innen.

PERSONAGES

(onbeperkt aantal spelers)

MICHAËL PYCK, dirigent van Jubilate Domino

GASTON DE SMALE, begeleider

MOEDER PAULA, koormoeder, vrouw van De Smale

IVAN VAN DE GERT, koorlid

PAUL CHIMEGEM, idem

DAVID VEREKEN, idem

URSULA (ULLA) LUTKEMEIER, Leipziger Nachtigall, studente, gids

MÜLLER, “Gids” van DDR ministerie van Binnenlandse Zaken

FRANSKE JUBILATE, jong koorlid

MARKUS ERFTEMEIER: dirigent van de Leipziger Nachtigallen

INGE, zijn vrouw

ROSWITA, hun dochter

FRAU GÜNTER, buurvrouw

TWEE AGENTEN IN BURGER

SUZANNE SCHWIEBEL, Leipziger Nachtigall

FRIEDL SCHWIEBEL, idem, haar zus.

POLITIEMAN

OFFICIER VAN DE STASI

BELGISCH AMBASSADEUR

CHAUFFEUR

DOUANIER

GRENSSOLDATEN

KOORLEDEN van Jubilate Domino, Leipziger Nachtigalle, Klassisches Männerensemble

OUDERS EN FAMILIE VAN DE LEIPZIGER NACHTIGALLEN

I: BUS EN GRENS

(Het koor zit op de bus. Achter de chauffeur – aan zijn bewegingen ziet men dat de bus rijdt, zwenkt, stopt enz. – zitten dirigent Pyck en volwassen begeleiders De Smale en zijn vrouw Paula. Achteraan zitten o.a. David, Ivan en Paul. Sommige knapen zitten op hun knieën op hun bank naar hen gekeerd.)

KOOR: *(zingt)* Drieëndertigste couplet. Ik heb een potje vet. Ik heb een potje, potje, potje...

CHAUFFEUR: *(in micro)* Is dat bijna gedaan zeg? Hela, hoort ge mij niet misschien?

(Enkelen zingen door.)

En ga met uw voeten van de kissetjes van den bus.

PYCK: *(neemt micro over)* Mannekes, mannekes, luister eens alsjeblief. *(stilte)* Ha dank u. We zijn hier vooraan allemaal onder de indruk van jullie repertorium. Moest iedereen altijd met zo een overtuiging zingen.... Maar onze chauffeur begint er precies wat zenuwachtig van te worden en die mens moet zich concentreren. Zullen we dus nu onze stem wat sparen? We zullen ze de volgende dagen meer dan nodig hebben.

CHAUFFEUR: *(in micro)* En subiet de grens. Gisteren, dat was West-Duitsland, maar subiet, 't ijzeren gordijn. Daar lachen ze er niet mee. Wacht maar.

PAULA: Maak ze niet te bang hé zeg.

DE SMALE: Nee, nee hij heeft gelijk. 't Mag eens gezegd zijn en van iemand anders. En 't begon mij eerlijk gezegd ook een beetje tegen te steken. Ik had tenminste wat discipline verwacht voor zo een reis.

PAULA: Ze zijn gisteren toch beleefd geweest aan de grens.

CHAUFFEUR: 't Dees zijn ander mannen hé. Voor dat ge 't weet sturen ze u terug, of ze slaan uwen bus aan, of ze steken u in den bak.

PYCK: 't Is niet de eerste keer dat we langs hier komen. De oudsten hebben het al meegemaakt en de andere zullen zich wel gedragen. Als 't erop aankomt...

PAULA: Dat is zeker, meneer Pyck. Als 't erop aankomt zijn 't verstandige jongens. Ge moogt er fier op zijn.

PYCK: Merci madam, we blijven positief denken nietwaar.

(Het koor is rustiger. Een viertal is beginnen kaarten, een tweetal schaken.)

IVAN: *(tot klein mannen voor hem)* Ja dat was een spel verleden jaar, daar aan de Tsjechische grens. Hé Paul? Hoe lang hebben wij daar toen gestaan?

PAUL: Drie uur. En pas op, midden in de nacht hé.

IVAN: Ja, de kooi noemen ze dat, en 't is ook een kooi. De bus staat daar dus in, een draad met palen en daar bovenop schijnwerpers. En overal soldaten met machinegeweren en honden.

PAUL: Duitse herders.

DAVID: Natuurlijk. Of had je poedeltjes verwacht misschien?

IVAN: Ze halen alle koffers uit de bus. En dan met die honden erover. En als ze jouw koffer er uitpikken, moet je buiten en hem open maken.

PAUL: En de rest blijft op de bus, naar de wc moeten of niet.

DAVID: Maar dat is allemaal nog niets. Wij komen er goedkoop vanaf. Wij zijn een knapenkor op culturele uitwisseling, brave jongetjes. En zo moeten we ons gedragen en er uitzien natuurlijk. Waarom denk je dat wij hier in uniform zitten misschien?

IVAN: En moeten zingen.

DAVID: Voilà, wij doen dat niet voor die mannen hun schone ogen. Weet je 't nog, die auto naast ons.

IVAN: Ja, die hebben ze helemaal afgebroken, de wielen eraf, de achterbank eruit, de bekleding losgemaakt.

FRANSKE: Wat zoeken ze dan?

IVAN: Weet ik het? Engelse sjieken of zo?

PAUL: Eén ding moet je wel zeggen, ze hebben hem weer in mekaar gestoken.

DAVID: Daar waren ze mee bezig toen wij eindelijk mochten doorrijden. Maar die mensen waren toen nog niet terug van 't kantoor.

IVAN: Die zaten daar binnen om gefouilleerd te worden... helemaal hé.

DAVID: Ja, 't is al goed. Maar daar moeten wij dus niet bang voor zijn, tenzij je natuurlijk iets meegesmokkeld hebt, drank of sigaretten of geld of zo.

IVAN: Of snoep!

PYCK: *(gaat naar achter, deelt identiteitskaarten uit)* Laat jullie door die gasten niet bang maken jongens. Als ze geen onnozele liedjes meer mogen zingen is plagen hun grootste plezier. Hou jullie identiteitskaart klaar. Straks krijgen jullie jullie reispassen terug van de douanier. Hij moet nagaan of de twee passen van dezelfde persoon zijn.

IVAN: Oei meneer Pyck, ik heb een nieuwe identiteitskaart. De foto lijkt helemaal niet meer op die op mijn reispas.

DAVID: Ivan, panikeur, dat kan zelfs een Oost-Duitser zien, dat jij nog altijd dezelfde onnozelaar bent. Of anders zullen ze hier wel een kamertje hebben.

IVAN: Maar allee.

PYCK: Maak je maar geen zorgen, Ivan, ik leg alles wel uit.

DAVID: We rekenen op u, meneer Pyck, want als ze die mitraillette in Ivan zijn koffer vinden...

PYCK: 't Is al goed David jongen. Hier zie *(geeft kaart)* hopelijk herkennen ze jou op deze foto. Anders moeten ze jou in een kamertje stoppen, tot we terugkomen. Ha kijk, we zijn er. Zoals afgesproken mannen en tot aan de overkant hé.

(Eén douanier stapt op de bus. Pyck overhandigt hem een stapel reispassen. Hij zegt iets, gebaart naar het koor. Soldaten gebaren naar de chauffeur dat hij de laadruimte moet openmaken. Hij doet dat. De soldaten beginnen koffers uit te laden. Het koor zingt. De douanier blijft op de bus staan luisteren. De soldaten gaan onverstoord door. Ze openen koffers, controleren de inhoud. Als het lied ten einde is saluëert de douanier. Hij nodigt Pyck uit hem te volgen. Ze verlaten de bus. De douanier gaat af met de reispassen, via jardin. Pyck wordt aangesproken door een soldaat. Hij wijst naar een koffer. Pyck leest het kaartje eraan. Hij wenkt een jongen op de bus. Die stapt af, opent zijn koffer. De soldaten controleren de inhoud. De

jongen keert terug in de bus. Iedereen zit roerloos naar buiten, naar de bedrijvigheid met de koffers, te kijken.)

IVAN: Ha kijk, 't zijn nu toch poedelkes.

(Aan de cour kant komt Ulla Lutkemeier in een lichtbundel staan wachten. Ze draagt een rugzak. De soldaten halen albes van de koorkleden uit een grote kist. Ze kijken vragend naar Pyck.)

PYCK: Dat zijn albes, koorkleden. Die dragen we soms als we zingen, in de kerk... Kirche.

SOLDAAT: Katholisch?

PYCK: Ja, ja, katholisch, missa brevis, Benjamin Britten? Joseph Haydn? Mozart?

DE SMALE: Wat staat hij daar nu allemaal uit te leggen? Aan die kerel zijn gezicht te zien mogen we die voorkeursbehandeling op onze buik schrijven. Maak je maar al klaar om gefouilleerd te worden.

PAULA: Sjsjsjsjt.

(De soldaat gooit de albes in de kist. De koffers worden ingeladen. De douanier komt terug, vergezeld van Müller. Hij stapt op, kijkt naar de foto in een reispas, zoekt de titularis, vergelijkt de foto in de pas met die op de identiteitskaart die de jongen hem voorhoudt. Ondertussen stelt Müller zich voor aan Pyck. Ze stappen samen op de bus. Pyck stelt Müller voor aan De Smale en Paula, nodigt hem uit naast hem plaats te nemen. De douanier saluëert, verlaat de bus. Achteraan gaat gejuich op.)

PYCK: *(in micro)* Jongens, mag ik even jullie aandacht? Dan stel ik jullie nu graag voor aan meneer Müller. Meneer Müller is verbonden aan het ministerie van Binnenlandse Zaken van de Duitse Democratische Republiek. Hij zal ons gedurende heel de reis vergezellen en onze gids en steun en toeverlaat zijn. Diegenen onder jullie die er bij waren in Tsjechoslowakije zullen zich ongetwijfeld de vriendelijke meneer Milan Czinczikov herinneren, en het plezier dat we met hem beleefd hebben. Welnu, meneer Müller is dus een collega van meneer Czinczikov.

(Müller steekt glimlachend zijn hand op. De begroeting van vooral de oudere jongens is duidelijk niet van harte.)

DAVID: *(smalend)* Ha, de gids.

IVAN: We kennen dat.

PAUL: *(binnensmonds)* Zo ne goeien hebben wij nog niet gehad,

IVAN: *(valt in)* had had...

PYCK: Ik zou jullie dan ook willen vragen om hem met hetzelfde respect te behandelen als meneer Czinczikov. Jullie verstaan dat dat alleen maar kan bijdragen tot het goede verloop van onze reis.

(Aan de cour kant komt Ulla Lutkemeier in een lichtbundel staan wachten.)

(tot chauffeur) Oei, nu ik eraan denk, zijn wij al een parking voorbij gekomen?

CHAUFFEUR: Nee. Ook hoog water misschien? Ge zult niet de enige zijn. Dat bleef daar maar duren.

PYCK: Dat ook ja. In elk geval, wil je eens stoppen? We zouden hier binnenkort een soort baancafé moeten tegenkomen.

CHAUFFEUR: Ge moogt er gerust van zijn.

PYCK: We kunnen straks even uitstappen, jongens. Dat mag ondertussen al eens voor de meesten, veronderstel ik.

(Algemene bijval. De bus stopt. Ulla Lutkemeier stapt op de bus af.)

Ha, daar is ze, zie.

DE SMALE: Wie? Waar?

PYCK: Kijk, daar.

PAULA: Ulla!

(Pyck is eerst uit de bus. Hij begroet Ulla hartelijk. De Smale en Paula volgen zijn voorbeeld.)

PAUL: Kijk nu!

DAVID: Ja, kijk nu. De Ulla verdorie.

(De oudere jongens haasten zich om Ulla als eerste te kunnen begroeten. De jongeren staan er een beetje onwennig naar te kijken. Ook Müller staat er bij en kijkt er naar.)

PYCK: Meneer Müller, mag ik u voorstellen, Ulla Lutkemeier. Zij heeft ons vorige zomer bezocht met de Leipziger Nachtigallen. Hun dirigent, meneer Erftemeier, heeft mij laten weten dat Ulla ons hier zou opwachten en begeleiden naar Leipzig. Ulla, dit is meneer Müller, onze gids van het ministerie van Binnenlandse Zaken.

(De twee groeten mekaar zeer koel.)

PAULA: Onze tweede gids moet je eigenlijk zeggen, meneer Pyck, want je had al afgesproken met Ulla. *(pakt Ulla moederlijk vast)* 'k Ben blij om je te zien, meisje. En, hoe is 't? En met meneer Erftemeier? En met zijn vrouw en hun dochtertje? En met alle meisjes van het koor?

ULLA: Zeer goed, mevrouw Paula. Ze verwachten jullie.

PAULA: Wij kijken er ook naar uit om iedereen terug te zien hoor. Hé Gaston?

DE SMALE: Eh wat, eh ja ja, natuurlijk, maar *(wijst naar jardin)* nu zou ik wel eerst even moeten... *(naar jardin)*

PAULA: Ach ja, natuurlijk, wij zitten al sinds deze morgen op de bus. *(troont Ulla mee)* Kom, we zullen wel tijd genoeg hebben voor een kopje koffie.

ULLA: Koffie?

(Ze volgen het gezelschap naar jardin.)

(Licht uit/aan.)

II: HOTEL

(Terwijl ze hun koffers uit de bus halen.)

PYCK: Voilà jongens, hotel Majestät. Hier gaan we overnachten. Zoals jullie kunnen zien, het is majestatisch hé. Het is meer dan honderd jaar oud en in die honderd jaar hebben hier misschien wel honderd koningen gelogeerd.

DE SMALE: 't Spreekt dus vanzelf dat jullie hier een beetje jullie manieren moeten houden.

PYCK: Ja, ja dat spreekt vanzelf. We gaan nu met die trap daar naar de kamers. We liggen op de eerste verdieping. 't Is dus niet nodig om te staan drummen aan de lift. We moeten trouwens een beetje voortmaken, want binnen een half uurtje eten we.

DE SMALE: We waren normaal gezien te laat om nog eten te krijgen, maar ik heb ze hier toch op andere gedachten kunnen brengen.

PYCK: Onze oprechte dank daarvoor, meneer De Smale. Wat zouden we zonder u moeten beginnen? We zullen eens zingen om die mensen te bedanken, hé mannen? En dan direct naar bed. We zullen onze rust goed kunnen gebruiken voor de komende week. Trouwens, morgenvroeg rendez-vous in 't zwembad. Allez vooruit, David, help jij Franske eens met zijn valies? Ze is precies een beetje op de groei gekocht.

(Terwijl iedereen weggaat.)

PAULA: Mmm, als het eten hier zo lekker is als het er hier uitziet. Ik heb honger als een paard en ik snak naar mijn bed. Wat een dag zeg.

DE SMALE: Ik ook, maar wie zal er weer een halve nacht mogen patrouilleren, denk je, voor die gasten in slaap zijn?

PAULA: Arme sukkel, ik heb medelijden met jou, maar 't zal wel meevallen, let op mijn woorden. Ze zijn moe genoeg. Kom Ulla, laat ons eens gaan kijken of de koninklijke suite al bezet is.

ULLA: O maar, mevrouw Paula, maak u zich om mij alstublieft geen zorgen. Ik heb gelezen dat er een jeugdherberg is in de stad. Ik zou die best nu gaan zoeken terwijl hij misschien nog open is.

PAULA: De jeugdherberg?! Maar meisje, daar is absoluut geen sprake van. Jij gaat nu met ons eten en dan hier in een fijn bedje kruipen. Wat is dat nu?

ULLA: Maar...

PAULA: Niets te maren. Ik ben er zeker van dat meneer Pyck er ook niet van zal willen horen dat jij nu nog alleen de straat opgaat, op zoek naar een jeugdherberg.. En je weet, hij mag zich niet opwinden hé. Hij moet zich volledig op 't dirigeren kunnen concentreren. Alle praktische beslommeringen moeten hem uit handen genomen worden. 't Is daarom dat wij meegekomen zijn. *(ze trekt Ulla mee)* Laat ons eens door, jongens.

(Licht uit/schemer.)

(De jongens besluipen mekaar, watergevecht, giechelen, eerst wat sprenkelen, tot Paul een bekertje over zich heen krijgt. Hij verdwijnt, komt terug met een volle emmer water. Een lichtschijnsel op een figuur die ligt te slapen. Paul sluipt er naartoe. De figuur komt overeind in bed, krijgt Pauls emmer water over zich heen.)

(Licht uit/aan.)

III: LIGWEIDE AAN ZWEMBAD

(Het koor zit op de ligweide aan een zwembad, in uniform.)

FRANSKE: Ik ga naar huis.

PAUL: Goed gedacht. Kom, we stappen op.

FRANSKE: Jij moet zwijgen. 't Is jouw schuld dat we hier zitten?

IVAN: Groot gelijk.

PAUL: Ja, groot gelijk, hoor nu, de onschuld zelf. En jij hé, onnozele kleine, met naar huis te gaan ga je 't niet minder warm krijgen.

FRANSKE: Meneer Pyck heeft gezegd dat ik om 't even wanneer naar huis kan. Hij zet mij op een vliegtuig, belt mijn ouders en die komen mij halen in Zaventem.

PAUL: Wel, waarop wacht je? Daar zit hij. Hij heeft niets te doen, alle tijd om je op 't vliegtuig te zetten. Moet ik het hem gaan vragen.

IVAN: Ja, en vraag dat hij jou ook direct meepakt.

PAUL: Zeg, waarmee bemoei jij je eigenlijk.

IVAN: Bemoeien? Ik zit hier ook wel hé. Ik heb het ook warm. Ik zou ook liever in 't water liggen. Hij heeft gelijk. 't Is door jou...

PAUL: *(springt recht)* Wat? Wat is er door mij? Kom, zeg het maar...

IVAN: *(recht)* Hela, ik heb die mens geen emmer water over zijn kop gegoten.

PAUL: Nee, dat was ik, en jij hebt niets gedaan zeker

IVAN: Toch geen vreemde mens aangevallen.

PAUL: Aangevallen?! Gewoon van verdieping en kamer vergist. Missen is menselijk hé zeg.

IVAN: Missen?! Die sukkelaar dacht dat hij ontvoerd werd door de Amerikanen. Neus tegen neus, klaar om... David komt tussen.

DAVID: Allez, allez mannekes, wat is dat nu? 't Is voor iedereen warm. Kom, maak het nu niet moeilijker dan 't al is.

IVAN: Meneer hangt de dommerik uit en als je daar iets over zegt...

PAUL: Jij had dat net zo goed kunnen doen.

DAVID: Dat is waar. 't Was een misverstand en ja, 't had ons ook kunnen overkomen. Kom, kalmeer nu alle twee een beetje. 't Is gebeurd en we zijn gestraft. Dat is niet de eerste keer en 't zal waarschijnlijk niet de laatste keer zijn. We zitten ze gewoon uit en daarmee gedaan. Morgen kunnen we er al mee lachen.

(Zitten. Lange gezichten.)

PAULA: Zie ze daar eens zitten... Ocharme, ik heb er echt compassie mee... en zo warm... en moeten ze allemaal boeten omdat er één...

DE SMALE: Ja, zo is dat, ze hebben allemaal met water gegoooid.

PAULA: Maar...

DE SMALE: Paula alstublieft, maak het niet nog moeilijker.

Als u het hele stuk wilt lezen dan kunt u via www.toneelfonds.be de tekst bestellen en toevoegen aan uw zichtzending.

Voor advies of vragen helpen wij u graag.

bestellen@toneelfonds.be

03 3664400

